

Styrkeforholdene i matvarekjeden – mandat.

Det vises til Regjeringens politiske plattform, jf avsnittet om forbrukerpolitikk:

Gjennomføre en utredning om styrkeforholdene i verdikjeden for mat som skal bidra til åpenhet om innsyn, samt sikre forbrukerinteressene og en tilfredsstillende samfunnsmessig kontroll.

Mål:

Det skal gjennomføres en utredning om styrkeforholdene i verdikjeden for mat. Hovedmålet er å beskrive hvilke konsekvenser utviklingen innen matvarekjeden har hatt og vil kunne ha framover. Utvalget skal legge til grunn effektiv ressursbruk som et overordnet formål for utredningen. Utvalget skal foreslå tiltak som kan ivareta:

- Forbrukernes interesser med hensyn til pris, kvalitet, vareutvalg og tilgjengelighet.
- Mulighetene for åpenhet og innsyn i hele matvarekjeden som sikrer tilstrekkelig og tilfredsstillende samfunnsmessig kontroll og effektiv bruk av samfunnets ressurser.

Utvalget skal kartlegge:

- Status og utviklingstrekk mht. forbrukerpriser og vareutvalg for mat solgt gjennom dagligvarekjedene i Norge, herunder internasjonal sammenlikning.
- Graden av og muligheten for organisert innflytelse fra forbrukere på de ulike ledd i verdikjeden.
- Utviklingstrekk på tilbydersiden med vekt på innovasjon og produktutvikling og fremveksten av nye og mindre leverandører. Gjøre en internasjonal sammenlikning.
- Omstillingsevne og innovasjonsevne i matvarekjeden ut fra endringer i etterspørselen.
- Status og utviklingstrekk i verdikjeden for mat i Norge, herunder status for vertikal integrering innenfor grossistfunksjoner, distribusjon, industri, primærproduksjon og evt. også på andre måter. Gjøre en internasjonal sammenlikning.
- Konkurransforholdene i ulike deler av verdikjeden, herunder aktørenes markedsandeler i ulike markedskanaler. Om mulig bør kartleggingen omfatte lokale/regionale geografiske områder. Gjøre en internasjonal sammenlikning.
- Styrkeforholdene i matvarekjeden, særlig mellom handelskjeder og leverandører, herunder:
 - Forhandlingssystemene mellom leverandører og dagligvarekjeder inklusive omfanget og innretningen av gebyrsystemer, rabattordninger og andre former for leverandørforpliktelser av betydning (joint marketing mv.).
 - Utbredelsen og utviklingen av handelens egne merkevarer (EMV), prissettingen og hvordan EMV påvirker styrkeforholdet mellom leverandørene og dagligvarekjedene.
 - Om det er innslag av felles opptreden på kjøpersiden.
 - Dominerende leverandørers utvikling de ti siste årene.
 - Om det er tilstrekkelig grad av åpenhet og innsyn, bl.a. når det gjelder å kunne vurdere graden av pristransmisjon i rabattsystemene, og når det gjelder å ivareta behovet for samfunnsmessig kontroll.

- Fordeling av risiko mellom ulike ledd i verdikjeden, særlig ved innovasjon og produktutvikling.
- Andre forhold som utvalget mener er viktig å kartlegge.

På basis av kartleggingen skal utvalget vurdere:

- Om systemet samlet sett bidrar til effektiv ressursbruk.
- Om systemet samlet sett fungerer slik at norske forbrukeres interesser nå og framover ivaretas med hensyn til pris, kvalitet, vareutvalg og tilgjengelighet.
- Graden av åpenhet og innsyn i priser, rabatter og betingelser, og om systemet samlet sett gir grunnlag for tilstrekkelig og tilfredsstillende samfunnsmessig kontroll som et utgangspunkt for konkurranse og effektiv ressursbruk
- Om styrkeforholdene i verdikjeden de siste ti årene er endret i en slik grad at det er behov for en helhetlig konkurransepolitisk tilnærming som problematiserer fremveksten av kjøpsmakt
- Om slike eventuelle endringer i verdikjeden virker negativt og på en slik måte at det virker hemmende for konkurransedyktighet, innovasjon og andre politiske målsetninger, herunder for landbruket og for norsk matindustri
- Relevante forslag som drøftes eller er gjennomført i andre land, og i hvilken grad tilsvarende forslag bør følges opp i Norge.

Utvalget skal foreslå relevante tiltak som utvalget, ut fra utvalgets egen kartlegging og vurdering, mener er riktige og nødvendige for å fremme utredningens formål.

Utvalget skal vurdere administrative og økonomiske konsekvenser av tiltak det foreslår gjennomført.

Utvalget skal legge fram utredningen for Regjeringen som en rapport innen 1.11.2010. Faglige utredninger fra relevante forskningsmiljøer, som utvalget har innhentet, skal følge rapporten som selvstendige vedlegg.

Sekretariatet for arbeidet legges til BLD, FAD og LMD og knytter til seg nødvendig ekstern fagekspertise.

